

JAVNE FINANCE

1 DAVKI

1.1 Davki in njihov pomen za makroekonomsko politiko

Davki:

- naj bi imeli čim širšo davčno osnovo
- naj bi bili zasnovani tako, da se ne izkrivlja ekonomska učinkovitost
- naj bi zagotavjali čim večjo družbeno pravičnost

Vzroki za to, da so davčni sistemi postajali vedno bolj zapleteni:

- večje potrebe javnega sektorja po davčnih prihodkih so zahtevale porast števila davkov in stopenj
- povečalo se je število olajšav in oprostitev
- pojavile so se potrebe po uvajanju dajatev za točno določene namene ali za podporo vodenju določene ekonomske politike

Obdavčenje – sestavni del makroekonomske politike

Osnovni namen davkov: omogočajo zbiranje javnih prihodkov, ki služijo proizvodnji različnih javnih dobrin – gre torej za posredno plačevanje koristi, ki jih imata posameznik ali podjetje od javnega sektorja.

Davki so obvezna, torej prisilna dajatev, zato morajo veljati določena pravila pri njihovem pobiranju na eni strani ter pravila porabe tako pobranih javnih prihodkov na drugi strani.

Poznavanje davkov koristi iz dveh razlogov:

- omogoča načrtovanje davčnih obveznosti in s tem optimiranje zneska plačila davka,
- celotna davčna zakonodaja je postavljena na pravilu, da nas nepoznavanje ne opravičuje pri napakah, ki jih storimo pri plačevanju davčnih obveznosti.

Vloga davčne politike:

- prerazdelitvena oz. distributivna funkcija, ki skrbi za prerazdeljevanje dohodka prebivalcev
- alokacijska funkcija (namenjena predvsem vplivanju na razdelitev sredstev v družbi, saj mora država posegati na trg zaradi več razlogov – nepopolnost trga, obstoja javnih dobrin, tveganja pri proizvodnji nekaterih javnih storitev, zunanjih učinkov)
- stabilizacijska funkcija (uravnava predvsem razvoj gospodarstva, inflacijo, nezaposlenost,...)
- regulatorna funkcija (predvsem vzdrževanje reda in miru ter pravnega sistema)

1.2 Teoretična opredelitev obdavčenja

Povečevanje državne porabe pomeni zniževanje zasebne porabe oz. transfer denarnih sredstev iz zasebnega v javni sektor.

Prihodke javnega sektorja v osnovi delimo na:

- davčne,
- nedavčne.

Tretji način pridobivanja sredstev je z **zadolževanjem**.

Davčni prihodki – vsebujejo prihodke od vseh davkov in prispevkov za socialno varnost. Davki so obvezna dajatev, ki predstavlja enostranski prisilni odvzem realnega dohodka. Posameznik pri plačevanju davka ne dobi neposredno protiusluge s strani države, vsaj ne hkrati s plačilom. Drugače je pri plačevanju prispevkov, ki so ravno tako obvezna dajatev, vendar smo pri njihovem plačevanju deležni določenih pravic.)

Nedavčni prihodki – vsebujejo prihodke od različnih taks, pristojbin, sredstev od prodaje državnega premoženja, dobička javnih podjetij. Niso prisilna, ampak prostovoljna dajatev, država pa neposredno ponudi svojo storitev. Plačevanje nedavčnih prihodkov je dosti bolj pravična dajatev, saj državljani vedo, kaj so plačali, poleg tega plačaš za storitev, ki jo potrebuješ. Uvrščamo še donacije mednarodnih organizcij, donacije EU,...

V Sloveniji je bil konsolidarni bilanci javnih financ v letu 2006 delež davčnih prihodkov 39,55% BDP, nedavčnih pa 2,1% BDP.

Največji porast v EU: med letoma 1998 in 1999

Najvišji delež dosegajo davčni prihodki v:

- Švedski,
- Danski,
- Belgiji.

Najnižje deleže pa imajo:

- Romunija,
- Litva,
- Slovaška,
- Latvija.

1.3 Zaželenosti lastnosti davčnega sistema in davčna načela

Zaželene lastnosti davčnega sistema (Adam Smith):

- pravičnost (enakomerno davčno breme, pravičen posameznikov delež)
- čim manjše poseganje v ekonomske odločitve (naj bi uvedba nekega davka čim manj vplivala na to, katere dobrine bodo kupovali in prodajali ekonomski subjekti na trgu, kolikšno bo varčevanje, kako se zaposlujemo)
- stroški pobiranja davkov in stroški izpolnjevanja davčnih obveznosti naj bodo čim manjši (čim manj davčnih stopenj in olajšav ter čim manjše možnosti za utajevanje davkov, zavezanci pri izpolnjevanju obveznosti ne smejo imeti prevelikih stroškov poleg samega plačila davčne obveznosti – rešitev: elektronsko izpolnjevanje)
- administrativna enostavnost in preglednost,

- fleksibilnost
- demokratičnost pri sprejemanju odločitev, povezanih z davki,...

Davčni načeli, ki se nanašata na 1.želeno lastnost davčnega sistema:

- načelo horizontalne izenačenosti, ki pravi, da naj se zavezanci, ki so v enakem položaju glede relevantnih značilnosti, obravnavajo enako,
- načelo vertikalne izenačenosti, ki pravi, da naj se zavezanci, ki se razlikujejo glede relevantnih značilnosti, obravnavajo različno.

Davčni načeli, ki sta izpeljani iz zgornjih dveh načel pravičnosti:

- načelo koristi, ki pravi, da je davčne zavezanec treba obdavčiti v skladu s koristmi, ki jih imajo od upora javnih dobrin;
- načelo ekonomske sposobnosti, ki pravi, da morajo biti davčni zavezanci obdavčeni v skladu s svojo ekonomsko zmožnostjo plačila.

1.4 Delitev davkov

Najbolj podrobno klasifikacijo uporablja OECD – deli davke glede na to, kaj je predmet obdavčitve (omogoča natančnejše primerjave med državami):

- davki na blago in storitve,
- na dohodek,
- na dobiček,
- kapitalski dobiček,
- premoženje, itd.

Pogosta je tudi delitev na:

- subjektni davki (pri katerih so pomembne lastnosti subjekta in njegova zmožnost plačila davka – npr. velikost dohodka)
- objektni davki (so neodvisni od lastnosti subjekta in njegove zmožnosti plačila ter obdavčujejo določeno dejavnost ali predmet kot tak – npr.davki na porabo)

Delitev, ki se je pogosto uporabljala v preteklosti in jo administrativno in statistično še vedno pogosto uporabljajo različne institucije, je delitev na:

- neposredne davke (pri katerih bo davčni zavezanec neposredno nosil breme davka)
- posredne davke (pri katerih končni nosilec davčnega bremena ni davčni zavezanec, ampak je breme preneseno na nekoga drugega – ponavadi na končnega kupca).

Glede na to, kaj predstavlja davčno osnovo, in sicer ali je to vrednost (ad valorem davek) ali količina, delimo davke na:

- ad valorem davke,
- davek na količino.

Negativni davki – mislimo predvsem na prenos dohodka iz javnega v zasebni sektor (različne oblike socialnih pomoči prebivalcem)

1.5 Prednosti in slabosti neposrednih in posrednih davkov

Prednosti neposrednih davkov:

- so bolj pravični (bolje izpolnjujejo načelo ekonomske sposobnosti in horizontalne ter vertikalne izenačenosti)
- davčni zavezanci (DZ) natančno vedo, koliko in kdaj morajo plačati in ne morejo davka prevaliti na koga drugega
- neposredni davki sicer znižajo realni dohodek, vendar dopuščajo svobodno odločitev o tem, kako uporabiti preostali dohodek
- vsebujejo neke vrste stabilizator.

Slabosti neposrednih davkov:

- so kompleksni, kar povečuje tudi stroške izpolnjevanje davčnih obveznosti ter večji odpor do plačevanja davkov (utaje)
- višje davčne stopnje za višje dohodke negativno vplivajo na povečevanje delovnih naporov,
- imajo močan psihološki učinek, saj se jih zavezanci bolj zavedajo

Prednosti posrednih davkov:

- manjše možnosti utajevanja,
- manjši psihološki učinek,
- če se ne odločimo za nakup, smo sprejeli odločitev, da davka ne plačamo,
- ponavadi niso kompleksni in s tem povzročajo nižje stroške pobiranja in izpolnjevanja davčnih obveznosti.

Slabosti posrednih davkov:

- regresivnost,
- vplivanje na odločitve o porabi in proizvodnji,
- posredno lahko povzročajo inflacijo.

2 OSNOVNI DAVČNI POJMI

Davčni zavezanec – pravna ali fizična oseba, ki ji davčna zakonodaja nalaga obveznost plačila davka. Davčni zavezanec ni nujno tudi plačnik davčne obveznosti.

Davčni plačnik – oseba, ki dejansko izvrši plačilo davka v proračun.

Davčna osnova – vrednost ali količina, na katero se nanaša davčna stopnja. S pomočjo le-te in davčne stopnje dobimo davčno obveznost oz. znesek davka, ki ga je treba plačati.

Davčna stopnja – podana v znesku ali odstotku. Če je znan znesek, potem nam davčna stopnja pove, kolikšen znesek na določeno količino ali vrednost je treba plačati v obliki davka, oz. če gre za %, kolkšen del vrednosti pomeni davek. Ločimo:

- povprečno davčno stopnjo (razmerje med celotnim plačanim davkom in davčno osnovo)
- mejno davčno stopnjo (razmerje med spremembo celotnega plačila davka in spremembo davčne stopnje za 1 enoto. Pokaže nam, za koliko se poveča davčna obveznost, če se poveča davčna osnova.)

Glede na to, ali se davčna stopnja spreminja s spreminjanjem davčne osnove, ločimo:

- proporcionalen davek (davek od dobitka od iger na srečo, pri katerem je davčna stopnja 15%, ne glede na višino dobitka)
- regresivni davek (če povprečna davčna stopnja pada z naraščanjem davčne osnove – takih praktično ni!)
- progresivni davek - če povprečna davčna stopnja narašča. Ločimo:
 - o navadna progresija (za višjo davčno osnovo je določena višja davčna stopnja, pri tem pa višja davna stopnja velja za celotno davčno osnovo)
 - o indirektna ali prikrita progresija (davek se plačuje šele, ko davčna osnova preseže določen prag, nad pragom velja proporcionalno obdavčenje)
 - o stopničasta progresija (v različnih intervalnih vrednostih osnove veljajo različne davčne stopnje, po višji davčni stopnji je obdavčen le tisti del, ki presega določeno mejo.)

Efektivna davčna stopnja – razmerje med vsemi plačanimi davki in dohodkom pred obdavčitvijo

Davčna olajšava – zmanjšanje davčne obveznosti; ponavadi je v 2 oblikah:

- kot odbitek pred obdavčljivo osnovo (davčna osnova se zniža)
- kot znižanje davka (zniža se davčna obveznost)

Oprostitev ali izvzetje iz plačila davka – davka na določen vir ali za določeno dejavnost ali določeni skupini ni treba plačati

Davčni izdatki – izpad dohodka v proračunu zaradi uveljavljanja olajšav DZ, ki tako plačajo manj davka, kot bi ga sicer.

Davčna utaja – nezakonito izogibanje plačilu davka; pojavlja se v več oblikah:

- neprijavljanje dejavnosti ali dohodkov,
- prijavljanje nižjega zneska prihodkov,
- uveljavljanje olajšav, do katerih DZ ni upravičen, ipd.

Davčno izogibanje – zakonito izogibanje plačilu davka (npr. ko se kot zavezanci za dohodnino odločimo za nakup, ki predstavlja nestandardno olajšavo pri dohodnini)

Davki po odbitku in akontacijski davki – davek po odbitku je davek, ki je plačan ob izplačilu dohodka. Če tak davek predstavlja plačevanje davčne obveznosti vnaprej, je to akontacijski davek (npr. akontacija dohodnine pri izplačilu plače)

Davčni nadzor – deli se na:

- davčno kontrolo (se izvaja v prostorih davčnega urada, gre za preverjanje pravilnosti napovedi, pravočasnosti oddaje ter plačila)
- davčno inšpiciranje (poteka v prostorih davčnih zavezancev, kjer inšpektorji preverjajo poslovanje zavezanca ter s tem pravilnost obračunavanja in pravočasnost plačila davkov ter možno utajevanje)
- davčna preiskava (oblika davčnega organa in obsega predvsem zbiranje podatkov in informacij, pomembnih za obdavčenje pravnih in fizičnih oseb, ter za analiziranje, obdelovanje in shranjevanje tako zbranih podatkov)

3 EKONOMSKI IN NEEKONOMSKI UČINKI DAVKOV

Analiza davčnega bremena – pove, kolikšno je zmanjšanje realnega dohodka zaradi uvedbe davka

Presežno davčno breme – nastane zaradi učinkov substitucije, ki jih povzroči uvedba davka.

Prevaljevanje davčnega bremena:

- prevaljevanje naprej (če se plačilo davka prevali na končne porabnike)
- prevaljevanje nazaj (na proizvodne dejavnike)

Teorije o optimalnem obdavčenju – skušale so najti odgovor na vprašanja o tem, katere davčne stopnje so optimalne, kolikšen je optimalen obseg skupnega obdavčenja v gospodarstvu, kakšni davki so najbolj primerni za obdavčevanje dohodkov, porabe, premoženja...

Vpliv davkov na:

- delovno silo oziroma zaposlovanje,
- varčevanje oziroma investiranje,
- okolje.

Če je davčna obremenitev plač visoka, bo to vplivalo na visoke stroške dela v podjetju, to nadaljne znižuje konkurenčno sposobnost podjetja tako doma kot v tujini, posledično lahko privede do zmanjševanja izvoza in povečevanja uvoza, znižanja zaposlenosti,...Po drugi strani visoki davki na dohodek ne spodbujajo posameznikov k povečevanju delovnih naporov, ker bi to pomenilo plačevanje še višjih davčnih obveznosti. Podobno je tudi z varčevanjem.

Davčni primež plač – izračunamo ga kot delež dohodnine in prispevkov za socialno varnost v stroških dela

- davčni primež plače delavca z nizkimi dohodki (dohodek ne presega 67% povprečne plače v industriji) = 36,4% (leta 2005 v SLO)
- povprečje v EU = 36,2%
- za evro območje pa je znašal 38,2%
- najvišji davčni primež = Belgija – 49,1%
- najnižji davčni primež = Malta – 18,7%

Slaba davčna morala ima vrsto negativnih posledic na gospodarstvo:

- širi se siva ekonomija,
- znižuje se delež davčnih prihodkov, kar vodi v zviževanje davčnih stopenj in še povečanje davčne obremenitve, ki je bolj neenakomerna, saj večje breme nosijo tisti, ki ne utajijo davkov.

Vpliv davkov na okolje:

- država lahko spodbuja ekološko čistejšo proizvodnjo, gradnjo in porabo.
- **Ekološki davki** = instrument pri sonaravnem razvoju

4 DAVČNI SISTEM V SLOVENIJI

Reforma davčnega sistem v SLO – takoj po osamosvojitvi

Značilnosti dotedanjega sistema:

- davčne stopnje so se določale na mnogih mestih
- davčnih obveznosti je bilo ogromno,
- podjetja so plačevala 47 davkov in prispevkov
- posamezni davki so imeli veliko število stopenj in različne stopnje

Z davčno reformo:

- je bil uveden fiskalni sistem
- v sistemu neposrednih dajatev je bila opravljena temeljita revizija in zmanjšanje števila davkov in prispevkov, različnih stopenj in osnov ter davčnih virov,
- kot glavni podjetniški davek je bil uveden davek od dobička pravnih oseb,
- kot glavni osebni davek pa dohodnina
- prispevki so bili zadržani za financiranje pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zdravst.zav., starševsko varstvo

Nekaj pomembnejših prelomnic razvoja davčnega sistema v SLO:

- leta 1992 – sprememba prometnega davka (še enofazni, manjše število stopenj in razpon med njimi, širša davčna osnova),
- leta 1995 – uvedena taksa za obremenjevanje voda,
- leta 1996 – temeljita reforma organizacije pobiranja davkov in nadzora nad plačevanjem, ustanovljena enotna davčna uprava, poostren davčni nadzor,
- leta 1997 – uvedena taksa za obremenjevanje zraka,
- leta 1999 – uveden DDV, sprememba sistema trošarin
- leta 2004 – nadaljevanje davčne reforme; razširitev dohodka na svetovni dohodek in nekaterih drugih virov, zniževanje nekaterih neposrednih in posrednih olajšav, znižanje št. razredov, nižja mejna davčna stopnja za najnižji razred; sprememba zakona o davčnem postopku; davek od dobička pravnih oseb se je preimenoval v davek od dohodka pravnih oseb
- leta 2005 – Vlada ustanovila posebno davčno skupino, ki je pripravila predloge popravkov reforme iz leta 2004 – popravki zakonov, dohodnina s cedularnim obdavčenjem,
- leta 2006 – spremembe v smeri poenostavitve davčnih predpisov, davčnem postopku.

4.1 Temeljni pravni akti

- Zakon o davčni službi, ki ureja predvsem organizacijo, pristojnost in delo davčne službe
- Zakon o davčnem postopku, ki ureja postopke in dopolnjuje zakonodajo s področja posameznega davka,
- zakonodaja o posameznih davkih in dajatvah,
- z vstopom v EU tudi Pravo EU

4.2 Davčna uprava RS

Davčna uprava (DURS) – organ v sestavi Ministrstva za finance. Sestavlja jo:

- generalni urad (skrbi za centralni register zavezancev, za organizacijo delovanja, za analiziranje in nadzor dela območnih uradov, načrtovanje davčnih prihodkov in inšpekcijskih pregledov, za dajanje pojasnil o različnih davčnih obveznostih),

- 15 davčnih uradov (dejansko izvajajo funkcijo davčne službe, to je obračun, pobiranje in izterjava davkov ter davčni nadzor; večina ima davčne izpostave)
- posebni davčni urad (skrbi za okoli 200 največjih zavezancev v državi; za trošarinske zavezance, igralnice, podjetja, ki se ukvarjajo z bančništvom, zavarovalništvom in drugimi)

4.3. Davčni postopek

Urejen je z Zakonom o davčnem postopku, ki ureja postopkovni del izvrševanja davčne zakonodaje in dela davčne službe. Zakon določa temeljne opredelitve (davčna obveznost, načini izpolnjevanja d.o., plačilo, vračilo davkov,...) in elemente davčnega postopka (pristojnosti, stroški, dokazovanje, nadzor, izdajanje določb, pravna sredstva. Podrobneje sta opredeljena izvršba in mednarodno sodelovanje).

Zakon določa tudi načine obračunavanja davkov:

- s samoobdavčitvijo (zavezanec na podlagi potrebnih evidenc sam obračuna in plača davčno obveznost)
- z odmerno odločbo (davčni organ na podlagi davčne napovedi zavezancev ali z oceno odmeri davek, zavezanec pa ga v zakonskem roku plača)
- z davčnim odtegljajem (izplačevalec določenih dohodkov davek obračuna hkrati z obračunom dohodka ter vplača potreben znesek davka v imenu zavezanca)

Pod določenimi pogoji lahko zaprosiš za odlog plačila davka ali odpis.

Dolg postane neizterljiv:

- ko so izpeljani vsi možni ukrepi prisilne izterjatve in zarubljeno premoženje ne zadošča za poplačilo dolga
- če se zavezanec odseli neznan kam ali umre.

Samoovadba – novost od leta 2006 – namen je v tem, da ima zavezanec v primeru, ko ugotovi, da je napačno obračunal davčno obveznost, možnost prijaviti napako davčni upravi, pri tem pa za napako ni kaznovan.

Najpomembnejše spremembe s področja davčnega postopka:

- institut zavezujoče informacije (če je zavezanec za davek negotov, kakšna bo davčna obravnava, lahko vloži zahtevek za izdajo pisne zavezujoče informacije o davčni obravnavi.)
- razkritje podatkov o plačanih prispevkih
- spontana izmenjava podatkov
- poudarek na elektronskemu oddajanju napovedi
- spremembe, povezane z odmero in vročanjem
- ostale spremembe

4.4. Davčna struktura v SLO

Poznamo naslednje davke:

- dohodnina

- davek od dohodka pravnih oseb
- davek na plačilno listo
- davke na premoženje (na dediščine in darila, na premoženje)
- davek na blago in storitve
- davek na mednarodno trgovino in transakcije (carine)
- druge davke (na dobitke od iger na srečo, od prometa zavarovalnih poslov)
- prispevke za socialno varnost.

Največji delež med davčnimi prihodki predstavljajo davki na blago in storitve in prispevki za socialno varnost.

5 OBDAVČITEV DOHODKA FIZIČNIH OSEB – DOHODNINA

Davek od dohodka fizičnih oseb je v večini držav progresiven. Davčna osnova je ponavadi določena tako, da se od dohodkov, ki so predmet obdavčenja, odštejejo morebitni priznani stroški za ustvarjanje tega dohodka ter olajšave. Vsaka država določi dohodke, ki so obdavčeni. Pri tem se upošteva **dva pristopa**:

- celovit pristop (obravnavava vse dohodke enako, le-ti se seštejejo in na vsoto se aplicira davčna stopnja)
- cedularni pristop (dohodke obravnavava različno, kar pomeni, da je vsak dohodkovni vir obdavčen drugače. V SLO od 1.2006 velja cedularni pristop, saj so t.i. pasivni dohodki obdavčeni s proporcionalno stopnjo, aktivni pa po progresivnih davčnih stopnjah)

Enota obdavčenja – posamezni ali družina

Če je enota obdavčenja družina, govorimo o **cepitvenem sistemu**.

Standardne olajšave – niso odvisne od izdatkov in so dostopne vsem zavezancem, ki izpolnjujejo določene pogoje

Nestandardne olajšave – so odvisne od izdatkov, ki jih ima zavezanec

5.2 Dohodnina v RS

Največje spremembe iz leta 2007:

- razširitev davčne osnove
- zvišanje priznanih stroškov (s 25% na 70%)
- določitev pavšalnega dohodka za čebelarje (20€ na panj)
- zvišanje praga za ugotavljanje osnove z normiranimi odhodki (na 42.000€)
- olajšave (nestandardne so ukinjene)
- ceduralno obdavčenje oz. t.i. dokončna dohodnina za obresti, dividende in kapitalske dobičke

Način pobiranja davka:

- plačevanje dohodnine kot davka po odbitku
- z odmerno odločbo

5.2.1 Viri dohodnine in davčna osnova

Zakon o dohodnini določa naslednje vire dohodnine:

- dohodek iz zaposlitve (vsa izplačila in bonitete, ki so povezane z zaposlitvijo, ter dohodki iz drugih pogodbenih razmerij – plače, regres, bonitete, nagrade, nadomestila, povezana z delom, honorarji, pokojnine, dohodki iz pogodbenih razmerij, dohodek z opravljanjem malega dela)
- iz dejavnosti (dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti, dohodki iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti pa se obravnavajo kot dohodki iz dejavnosti samo, ko se davčna osnova ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali na podlagi dejanskih peihodkov in normiranih odhodkov)
- iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti (dohodki iz omenjene dejavnosti, pripisani osebi, ki ima pravico uporabljati kmetijsko in gozdno zemljišče)
- iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice (najemnine, avtorski honorarji kadar jih ne izplačuje delodajalec, licenčnine,...)
- iz kapitala (obresti, dividende, kapitalski dobički)
- drugi dohodki (nagrade, darila, posamični prejemi za delovanje društvih).

Akontacija dohodnine: 25%

5.2.2 Cedularno obdavčenje pasivnih dohodkov oz. dokončna dohodnina

Obresti – obresti od posojil, dolžniških vrednostnih papirjev, denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah, življenjskih zavarovanj in podobnih finančnih terjatev. Z dohodnino niso obdavčene obresti na transakcijskih računih, obresti zaradi narobe odmerjenih obveznosti, iz življenjskih zavarovanj po preteku 10 let ali ob izplačilu za primer smrti ter obresti iz nacionalne stanovanjske varčevalne sheme.

Dividende – v davčno osnovo se uvrščajo bruto dividende ali drugi dohodki, doseženi na podlagi udeležbe na kapitalu. Davčna stopnja je 20%, davek pa se odtegne ob izplačilu dividende.

Dobiček iz kapitala – dosežen z odsvojitvijo kapitala, t.j. nepremičnin, vrednostnih papirjev, lastniških deležev. Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi, zmanjšana za normirane stroške v višini 1 % nabavne oz. prodajne vrednosti.

5.2.3 Oproščeni dohodki

Zakon določa druge neobdavčene dohodke, kot so nagrade za izjemne dosežke, prejemi za povrnitev stroškov prevoza, nočitev in dnevnic za službena potovanja. Denarne pomoči ob naravnih nesrečah, nekateri dohodki vojnih invalidov in socialne pomoči, preživnine, rejnine.

5.2.4 Zavezanec

Zavezanec za dohodnino - rezident RS, ki prejema kateregakoli od obdavčenih dohodkovnih virov v Sloveniji ali zunaj nje.

Nerezident - zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji.

Zavezanec je rezident, če izpolnjuje katerega od naslednjih pogojev:

- ima uradno prijavljeno stalno prebivališče v SLO,
- biva zunaj Slo zaradi zaposlitve na diplomatskem predstavništvu, konzulatu, ali je zakonec ali vzdrževani član takega uslužbenca,

- je bil rezident v kateremkoli obdobju preteklega ali tekočega leta in biva zunaj Slovenije zaradi zaposlitve v diplomatskih predstavništvi, v institucijah EU,
- ima svoje običajno bivališče ali središče svojih osebnih in ekonomskih interesov v SLO,
- je v kateremkoli času v davčnem letu navzoč v SLO skupno več kot 183 dni.

5.2.5 Davčne stopnje

Dohodnina je davek, za katerega velja stopničasta progresija. Določeni so trije dohodninski razredi s stopnjami **16% (do 6.800€)**, **27% (nad 6.800€ do 13.600€)** in **41% (nad 13.600€)**.

5.2.6 Olajšave

Večina olajšav zmanjšuje davčno osnovo. Upokojenska olajšava in olajšava za donacije pa znižujeta davčno obveznost, torej davek.

Vsi zavezanci, razen vzdrževanih družinskih članov, imajo priznano **splošno osebno olajšavo** (v letu 2007 v višini 2.800€).

Poleg splošne osebne olajšave zavezanci ob izpolnjevanju pogojev lahko uveljavljajo **standardne olajšave**, kot so različne osebne, posebne osebne in posebne olajšave.

5.2.7 Povprečenje dohodkov iz več let

Višji zneski prejetih dohodkov iz preteklih let bi namreč zavezancu lahko povečali davčno osnovo, da bi bilo potrebno obdavčenje po stopnji v višjem dohodninskem razredu. To pomeni, da bi bili vsi dohodki obdavčeni po višji mejni davčni stopnji. **Povprečenje** pomeni, da zavezanec v napoved vključi dohodek iz preteklih let, vendar pa bodo vsi njegovi dohodki obdavčeni po povprečni davčni stopnji, ki bi jo posameznik dosegel brez tega dohodka.

6 DAVEK NA IZPLAČANE PLAČE

Njegov namen naj bi bil premostiti primanjkljaj v proračunu zaradi znižanja stopenj nekaterih prispevkov za socialno varnost.

Zavezanci – so vse pravne in fizične osebe, ki izplačujejo plače in so zavezanci za plačilo prispevkov za socialno varnost. **Oproščena** so invalidska podjetja in diplomatska predstavništva ter konzulati.

Davčna osnova – bruto plača. **Davčne stopnje** so progresivne in se gibljejo med 0% in 8,9%. Gre za navadno progresijo.

Davek se **obračuna** ob izplačilu plač in plača v 6 dneh po izplačilu. Velja torej sistem samoobdavčitve.

7 DAVEK OD DOHODKA PRAVNIH OSEB

Slabosti tega davka:

- lastniki podjetij niso obdavčeni samo kot fizične osebe, ampak tudi kot lastniki pravnih oseb.

- ni jasno, kdo dejansko nosi breme davka
- različna obravnava dolžniškega in lastniškega financiranja podjetij

Argumenti, ki zagovarjajo obstoj tega davka:

- tudi pravna oseba ima kot institucija določene koristi od delovanja javnega sektorja ter določene koristi od pravne oblike organiziranosti
- davek pomeni neko vmesno postajo za obdavčitev fizičnih oseb, posebej če gre za obdavčenje izplačanih dividend
- davek obdavčuje rento, ki so je deležni lastniki produkcijskih dejavnikov.

7.1 Klasifikacija sistemov davka od dohodka pravnih oseb

Ločimo različne sisteme davka od dohodka pravnih oseb:

- **klasični sistemi** (družba in nje lastnik sta popolnoma ločena zavezanca, dobiček je v celoti obdavčen na ravni podjetja, dividenda pa v celoti pri posamezniku)
- **sistemi, ki na ravni podjetja lajšajo dvojno obdavčenje** - v okviru tega ločimo dva podsistema:
 - o sistem različnih davčnih stopenj (znesek dobička namenjen dividendam, obdavčen z drugačno davčno stopnjo);
 - o sistem znižanja osnove (za določen % izplačanih dividend se zniža davčna osnova)
- **sistemi, ki na ravni posameznika lajšajo dvojno obdavčenje:**
 - o sistem vračunanja davka družbe ali imputacijski sistem:
 - polno (upošteva se celoten davek od dobička družbe, ki odpade na lastnikov delež)
 - delno vračunanje (bolj pogosto; lastniku se dovoljuje olajšava le za del pripisanega davka)
 - o cedularni sistem (olajšava je v obliki odbitka od osnove za prejemnike dividend ali posebne, nižje davčne stopnje za prejete dividende)
- **sistemi, ki popolnoma odpravljajo dvojno obdavčenje:**
 - o na strani podjetja (razdeljeni dobički niso predmet dvojne obdavčitve, podjetje ne plačuje davka od dohodka pravnih oseb za razdeljeni dobiček)
 - o na strani posameznika (sistem popolne integracije: celotni davek, plačan s strani družbe, je enak znižanju davka, ki ga je deležen posameznik.)

7.2 Davek od dohodka pravnih oseb v Sloveniji

7.3. Zavezanci

Je pravna oseba domačega in tujega prava. Zavezanec je rezident Slovenije je zavezan za davek od vseh dohodkov, ki imajo vir v Sloveniji in zunaj nje, nerezident pa za davke, ki imajo vir v Sloveniji. Oproščeni plačila so RS, lokalne skupnosti in Banka Slovenije ter za druge, ki izhajajo iz opravljanja javne storitve oz. nepridobitne dejavnosti.

7.4 Davčna osnova in davčne stopnje

Davčna osnova je dobiček, to je presežek prihodkov nad odhodki, dosežen v posameznem koledarskem letu.

Splošna davčna stopnja je 20%, ki se bo uporabila prvič za leto 2010. V letu 2007 je 23%, potem pa se bo zniževala za eno odstotno točko na leto.

Zakon predvideva še posebno davčno stopnjo 0%, ki velja za:

- investicijske sklade, če le-ti razdelijo 90% poslovnega dobička,
- za pokojninske sklade
- za zavarovalnice za tisti del dejavnosti, ki je povezan z izvajanjem pokojninskega načrta
- za družbe tveganega kapitala, ustanovljene v skladu z zakonom, za izvajanje dopustnih naložb tveganega kapitala.

7.5 Nekatere posebnosti pri prihodkih in priznanih odhodkih

Odhodki, ki se ne priznajo za davčne namene:

- naložbe za pridobitev in izboljšanje zemljišča in osnovnih sredstev, materialne pravice, delnice
- delitev dobička, zlasti za dividende
- 50% rezervacij, ki jih navaja zakon
- Kazni, davki, stroški prisilne izterjave, obresti od nepravočasno plačanih dajatev in posojil
- Donacije, podkupnine, članarine ter stroški za zasebne namene.

Delno priznani odhodki:

- v višini 50%,
- so stroški reprezentance in stroški nadzornega sveta

7.6 Olajšave

- olajšava v višini 20% za vlaganja v notranje raziskovalno-razvojne dejavnosti in za v nakup raziskovalno-razvojnih storitev
- olajšave za zaposlovanje invalidov
- olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju
- olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje
- olajšava za donacije

7.7 Izguba in posebna pravila

Izguba – negativna razlika med prihodki in odhodki se lahko pokriva z zmanjšanjem davčne osnove v naslednjih davčnih obdobjih brez časovne omejitve.

Posebna pravila – določena so pri prenosu dejavnosti, pri zamenjavi kapitalskih deležev ter pri združitvah in delitvah pravnih oseb.

Možnosti skupinskega davčnega izkaza po letu 2007 ni več, ki so imeli dovoljenje za skupinski davčni izkaz lahko le-tega oddajajo do roka, ki je določen v dovoljenju.

7.8 Način plačevanja

Obračunava in plača se po sistemi samoobdavčitve. Zavezanec plačuje med letom akontacije davka, ki so določene na podlagi davčne osnove, ki izhaja iz davčnega obračuna zavezanca. Akontacije se plačujejo mesečno ali vsake 3 mesece odvisno od višine akontacije.

8 DAVEK NA DODANO VREDNOST

V Sloveniji od julija 1999.

Prednosti DDV:

- zagotavlja razmeroma velik finančni učinek,
- je nevtralen
- omogoča večjo učinkovitost pobiranja davka

8.1 Oblike DDV in tehnike obračuna

Oblike DDV so:

- proizvodna (dav.osnova se izračuna kot razlika med vrednostjo prodaje brez davka in stroški repromateriala, prav tako brez davka)
- dohodkovna (d.o. se določi podobno kot pri proizvodni, s tem da od zgodnje osnove odštejemo še amortizacijo – torej je d.o. enaka razliki med vrednostjo prodaje, stroški repromateriala in amortizacije)
- potrošna (d.o. se določi kot razlika med vrednostjo prodaje brez davka in vrednostjo nabave brez davka – uporablja se v večini držav, tudi v SLO, ker je nevtralna glede delovno in kapitalno intenzivnih panog, saj ne razlikuje med kapitalnimi in tekočimi vlaganji)

Tehnike obračuna DDV:

- direktna odštevalna (na d.o. (to je na razliko med prodajno in nabavno vrednostjo) apliciramo davčno stopnjo)
- indirektna odštevalna ali kreditna (davek se obračuna tako, da se od davkov, ki jih je podjetje zaračunalo pri prodaji, odštejejo davki, ki jih je podjetje plačalo ob nabavi)
- seštevalna (kot osnova se določi razlika med bruto dodano vrednostjo in bruto investicijami, potem pa se na to osnovo aplicira davčna stopnja)

8.2 Posredni davki in mednarodna menjava

Obstoj posrednih davkov lahko povzroči dvojno obdavčenje posameznega blaga ali storitve. Da bi se temu izognili, se blago davčno obravnava drugače:

- **načelo države uvoznice ali načelo destinacije (namembnega kraja)** – blago se obdavči po davčni stopnji države uvoznice blaga; to načelo zagotavlja proizvodno učinkovitost.
- **načelo države izvoznice ali načelo porekla blaga** – blago je obdavčeno po stopnji države izvoznice, ki davek tudi odmeri in pobere; načelo zagotavlja menjalno učinkovitost.

8.3 Oprostitve in izvzetje iz sistema DDV

Oprostitve se nanašajo na določen proizvod ali storitev. To pomeni, da zavezanec ob prodaji takega blaga ali storitve ne obračuna DDV (zdravstvene storitve, dobrodelne ustanove, šolstvo,...)

Izvetje iz sistema pomeni, da pravni ali fizični osebi ni treba zaračunavati in plačevati DDV.

Mali zavezanci – tisti, ki ne dosegajo z zakonom določene mejne vrednosti za vstop v sistem

8.4 Zavezanci

So vse pravne in fizične osebe, ki kjerkoli neodvisno opravljajo ekonomsko dejavnost ali neodvisno pridobivajo prihodke od premoženja in premoženjskih pravic ter hkrati njihov bruto promet v zadnjih 12 mesecih doseže ali preseže 25.000€; kmetije, katerih katastrski dohodek presega 7.500 €.

Z vstopom v EU so postali zavezanci še:

- tuje osebe, če prodajajo zavezancem v SLO, nezavezancem v SLO v vrednosti nad 35.000€, ter tiste tuje osebe, ki pridobivajo blago iz EU v SLO za transakcije zunaj SLO.
- mali zavezanci, ki pridobivajo blago iz EU v vrednosti nad 10.000€ ali trošarinske izdelke
- začasni zavezanci, ki prodajo novo prevozno sredstvo v EU nezavezancu oz. kupec novega motornega vozila iz EU.

Identifikacijska številka, ki jo prejmejo vsi zavezanci, je sestavljena iz:

- predpone SI
- davčne številke

8.5 Davčna osnova, davčna stopnja in način obračuna DDV

Davčna osnova – plačilo, ki ga davčni zavezanec prejme od opravljenega prometa blaga ali storitev. V to se prišteva cena, trošarine, uvozne dajatve, takse, davek na motorna vozila.

Splošna davčna stopnja je **20%** in velja za vse blago in storitve, ki niso obdavčeni po nižani davčni stopnji (po nižji so obdavčeni: hrana, zdravila, knjige = **8,5%**).

Standardna stopnja = 16,6667%

Znižana stopnja = 7,8341 %

Stopnja 0% = zavezanec ima pravico do povrnitve vstopnega davka (ob izvozi v države, ki niso članice EU in za dobave blaga in storitev zavezancem v državah članicah EU)

Obračun DDV – uporablja se samoobdavčitev, kar pomeni, da zavezanec sam obračuna in plača davek v vsakem obračunskem obdobju.

Pri obračunavanju DDV med zavezanci za DDV je možnih več situacij:

- domače dobave in nabave (prodajalec zaračuna DDV kupcu – izstopni DDV, kupec pa plačani DDV obravnava kot svoj vstopni DDV)
- izvoz blaga in/ali dobava v EU (slo.dobavitelj obračuna prodajo po 0% stopnji, tuji kupec pa obračuna DDV po pravilih svoje države)

- uvoz blaga (carinski urad obračuna dajatve in DDV uvozniku)
- pridobitev blaga iz EU (slovenski kupec sam obračuna DDV po stopnji, ki velja v SLO, hkrati je to njegov vstopni in izstopni DDV)

Kadar je kupec nezavezanec za DDV, se DDV vedno plača v državi nakupa, razen za prevozna sredstva, za katera se DDV obračuna v državi kupca.

8.6 POSEBNOSTI PRI OBRAČUNU DDV

8.6.1 Obdavčenje storitev

Storitve so praviloma obdavčene s državi, kjer ima izvajalec storitve sedež.

Izjeme:

- storitve, povezane z nepremičninami, so obdavčene, kjer nepremičnina stoji
- prevozne storitve, če gre za prevoz v tretje države, je promet obdavčen, do meje, naprej je oprostitve; če gre za prevoz v EU, je obdavčenje v tisti državi, v kateri ima naročnik izdano identifikacijsko številko
- storitve s področja znanosti, kulture, športa, izobraževanja, cenitve premoženja so obdavčene, kjer so dejansko opravljene
- nekater druge storitve (propaganda, svetovanje,...) so obdavčene v državi naročnika
- elektronske storitve so obdavčene, kjer im naročnik sedež, če gre za storitev zavezancu, če gre za storitve, namenjene nezavezancu, so obdavčene v državi sedeža izvajalca storitve.
- storitve turistične dejavnosti: osnova za davek je razlika med celotnim zneskom, ki ga plača potnik, v katerega ni vključen DDV, in dejanskimi stroški agencije za storitve, ki jih opravijo drugi davčni zavezanci, če je neposredni uporabnik potnik; če se storitev delno opravi v EU in delno zunaj nje, je oproščen plačila DDV samo tisti del, ki je opravljen zunaj EU; ker potnik večinoma potovanje plača vnaprej, preden so znani končni stroški, se DDV kupcu obračuna po preračunanih stopnjah.

8.6.2 Nakup novih prevoznih sredstev in trošarinskih izdelkov

Pri teh izdelkih je obvezen obračun DDV v Sloveniji, ne glede na to, ali je kupec zavezanec ali nezavezanec za DDV.

8.6.3 Rabljeno blago, umetniški predmeti, zbirke in starine

Pri tem pride do problema obračunavanja DDV takrat, ko tako blago kupi zavezanec za DDV od nezavezanca, s tem pa ob prodaji tega blaga naprej nima možnosti za zahtevanje vračila DDV, ki je bil plačan ob nakupu teh izdelkov.

8.6.4 Verižni posli

To so tisti posli, ki potekajo med zavezanci za DDV iz več držav članic EU. Poenostavljeno naj bi se DDV obračunal samo enkrat, v državi uvoznici.

Problem verižnih poslov se pojavi šele takrat, ko so ti vključeni v t.i. davčni vrtiljak, ki nastane z namenom davčne utaje.

9 TROŠARINE

Trošarine ali akcize so selektivni davki na porabo, saj se nanašajo le na nekaj proizvodov. V Sloveniji so s trošarino obdavčene tri skupine proizvodov:

- alkohol in alkoholne pijače (pio, vino, druge fermentirane in vmesne pijače ter etilni alkohol)
- energenti in električna energija, ki se uporabljajo kot pogonsko gorivo ali gorivo za ogrevanje (mineralna olja in plini, nafta in derivati, trda goriva)
- tobak in tobačni izdelki (cigarete, cigare, cigarile, tobak za kajenje)

Večinoma se trošarine pobirajo v fazi proizvodnje ali uvoza. Davčna osnova je ponavadi količina, razen pri tobačnih izdelkih, kjer je osnova tako količina kot vrednost tobačnih izdelkov.

Razlog za uvedbo trošarin:

- davek naj bi destimuliral porabo teh proizvodov predvsem zaradi negativnih eksternalij, ki jih ti proizvodi povzročajo

9.1 ZAVEZANEC IN DAVČNA OBVEZNOST

Zavezanec:

- proizvajalec ali uvoznik trošarinskega izdelka
- imetnik trošarinskega dovoljenja carinskega organa, da v trošarinskem skladišču lahko proizvaja, skladišči, prejema trošarinske izdelke,
- za trošarino na energente, električno energijo in premog je poleg navedenih tudi trgovec na debelo z električno energijo in premogom

Za obračun trošarine velja sistem samoobdavčitve, kar pomeni, da zavezanci sami obračunajo in plačajo davek v določenem obračunskem obdobju.

Mali zavezanci – mali proizvajalci vina in žganja, ki se morajo ob izpolnjevanju določenih pogojev registrirati kot zavezanci za plačilo trošarine

Mali proizvajalec vina – fizična oseba, ki ima v lasti ali uporabi 0,05 do 20 hektarov vinograda in opremo za proizvodnjo vina ter prideluje vino iz lastnega pridelka grozdja, pri tem pa letna proizvodnja ne presega 100.000 litrov vina. Oprostitev plačila trošarine velja za tisti del proizvodnje vina, ki je namenjen lastni porabi.

Mali proizvajalec žganja – fizična oseba, ki ima v lasti ali uporabi kotel za kuhanje žganja s prostornino 40 litrov ali več in letno ne proizvede več kot 500 litrov žganja. Ti zavezanci plačujejo pavšalni znesek trošarine, in sicer 12,5€, če je prostornina kotla med 40 in 100 litrov, ali 25€, če je prostornina kotla nad 100 litrov.

9.2 Davčna osnova in davčna stopnja

Davčno osnovo lahko določimo:

- za alkohol in alkoholne: vsebnost alkohola v posamezni pijači
- za tobačne izdelke: 1000 kosov in drobnoprodajna cena oz. kilogram izdelka
- za energente: liter in gigajoul kalorične vrednosti
- za električno energijo: 1 megavatna ura

Davčne stopnje – določene so v zneskih za vsako posamezno skupino trošarinskega izdelka. Poleg zneska trošarine je stopnja določena le pri tobačnih izdelkih, in sicer kot % od maloprodajne cene. V tem primeru se trošarinska obveznost izračuna kot vsota med zneskom in stopnjo. Nekateri trošarinski izdelki imajo določen tudi znesek 0€.

9.3 Oprostitve in vračila

Zakonsko so določene naslednje oprostitve:

- za službene potrebe diplomatskih in konzularnih predstavništev ter za osebne potrebe tujega osebja in njihovih družinskih članov v zgoraj navedenih institucijah
- v prostocarinskih prodajalnah na ladjah in letalih v mednarodnem prometu
- za potrebe oborežnih sil članic NATO,
- za mineralna olja in pline v rezervoarjih prevoznih sredstev, ki prihajajo iz tujine
- za izdelke v osebni prtljagi iz tujine za določene količine.

Posamezne oprostitve:

- mali proizvajalci vina ne plačajo trošarine za vino, namenjeno lastni porabi
- trošarine na alkohol se ne plačajo, če se ta uporablja kot surovina za proizvodnjo zdravil, kisa in nekaterih živil
- ne plačajo se trošarine na pogonsko gorivo v letalskem in pomorskem prometu, za pogon ribiških ladij, za proizvodnjo električne energije, za nadaljno predelavo in proizvodnjo

Vračila trošarin:

- osebam, ki so pridobile trošarinske izdelke z vključeno trošarino in so oproščene plačila trošarine
- izvoznikom, ki izvozijo trošarinski izdelek
- v višini 50% za pogon nekatere mehanizacije ob predložitvi ustreznih dokazil in na podlagi posebnih evidenc

V Sloveniji je največ trošarin vrnjenih osebam:

- ki so uporabile trošarinske izdelke za industrijsko-komercialne namene,
- vračilo trošarin fizičnim osebam zaradi uporabe pogonskega goriva za kmetijsko in gradbeno mehanizacijo

10 DAVKI IN MOTORNA VOZILA

Motorna vozila so obdavčena z **davkom na motorna vozila**, ki posebej obdavčuje promet novih in starih motornih vozil

Glavni namen uvedbe:

- izpad proračunskih dohodkov zaradi obdavčenja motornih vozil z DDV, katerih stopnje so bile nižje od tedanjega prometnega davka na motorna vozila

Predmet obdavčitve – motorno vozilo, ki se prvič daje v promet v Sloveniji in rabljeno vozilo, če od njegovega prometa ni bil obračunan DDV

Davčna osnova novega vozila – prodajna cena brez vključenega DDV

Zavezanec – proizvajalec oz. uvoznik motornih vozil, pri rabljenem vozilu pa kupec

Za obdavčitev vozil, ki se prvič dajejo promet v Sloveniji, velja progresivna lestvica, gre za navadno progresijo.

Davčne stopnje – gibljejo se med 1% in 13%

Pri prometu rabljenih vozil je **stopnja** 5%, obdavčitev je proporcionalna.

Oprostitve na motorna vozila veljajo za vozila:

- ki se izvozijo
- za vozilo, ki ga kupi eden od staršev s tremi ali več mladoletnimi otroki
- za vozilo z določenimi omejitvami za prevoz invalidov
- za vozila, ki jih uporabljajo diplomatska, konzularna predstavništva in nekatere mednarodne organizacije

11 DAVEK NA ZAVAROVALNE POSLE

Razlog za uvedbo:

- izpad dohodkov zaradi prenehanja obdavčitve s prometnim davkom

Zavezanci – zavarovalnice in druge pravne osebe, ki opravljajo zavarovalne posle v Sloveniji; plačujejo davek po sistemu samoobdavčitve

Davčna osnova – plačana oz. zaračunana premija

Osnova – prispevek, ki se plačuje na podlagi sklenjene pogodbe, v katero se všteva tudi udeležba na dobičku, ki se pripiše zavarovalni vsoti

Davčna stopnja – 6,5%

Oprostitve:

- za obvezna zavarovanja
- osebna zavarovanja, daljša od 10 let
- pozavarovanja
- zavarovanja za kritje nevarnosti zunaj Slovenije

12 DAVKI IN IGRE NA SREČO

Dva davka:

- davek od iger na srečo (plačujejo prireditelji – tudi koncesijske dajatve po progresivni lestvici)
- davek od dobitkov od iger na srečo (plačujejo dobitniki)

Stopnje se gibljejo od 5-20%.

12.1 Davek od iger na srečo

Obdavčene so posebne in klasične igre na srečo.

Zavezanci – prireditelj klasičnih in posebnih iger na srečo

Davčna osnova:

- klasične igre = razlika med vrednostjo vplačil in vrednostjo izplačanih dobitkov (davčna stopnja= 5%)
- posebne igre = vrednost vplačil za udeležbo pri igri, zmanjšana za vrednost izplačanih dobitkov (davčna stopnja = 18%)

12.2 Davek na dobitke od iger na srečo

Zavezanec – občan ali tuj državljan, ki v Sloveniji zadane dobitek

Davčna osnova – vrednost dobitka

Davčna stopnja – proporcionalna – 15%

Obračun – opravi ga prireditelj igre, ki ga tudi odtegne pri plačilu dobitka

Oprostitve – dobitki, ki v letu 2007 (2008) ne dosegajo vrednosti 199,95€ (205,95%)

13 DAVEK NA PROMET NEPREMIČNIN**Osnovni namen:**

- da se obdavči tiste nepremičnine, ki niso obdavčene z DDV

Obdavčuje:

- vsak odplačni prenos lastninske pravice na nepremičnini in zamenjavo nepremičnin
- odplačno ustanovitev in odplačni prenos ali oddajanje v najem stavbne pravice
- finančni najem nepremičnine
- priznanje lastninske oz. solastninske pravice kot posledice gradnje čez mejo nepremičnine
- ...

Zavezanec:

- prodajalec nepremičnine
- udeleženec pri zamenjavi nepremičnine za vrednost, ki jo odtuji,
- prodajalec idealnega deleža na nepremičnini za svoj delež vrednosti

Davčna osnova – celotno plačilo, ki ga prejme prodajalec od kupca

Davčna stopnja – znaša 2%, davčni prihodek pa pripada občini

Oprostitev:

- prenos nepremičnin na diplomatska in konzularna predstavništva ter predstavništva nekaterih mednarodnih organizacij
- prenos nepremičnin pri razdelitvi premoženja med zakonci
- pri razdrtju pogodbe o prenosu nepremičnine
- pri razdelitvi premoženja v postopkih likvidacije službe
- prenos nepremičnin v okviru materialno-statusnih preoblikovanj gospodarskih družb

Davek se odmeri z odmerno odločbo.

14 DAVEK NA DEDIŠČINE IN DARILA

Obdavčeno je podedovano premoženje ali premoženje, ki je bilo prejeto v dar

Davčni zavezanec – fizična ali pravna oseba zasebnega prava, ki prejme premoženje na podlagi dedovanja ali darovanja in tudi fizična oseba, ki prejme premoženje na podlagi pogodbe o dosmrtnem preživljanju oz. na podlagi dariln pogodbe za primer smrti.

Davčna osnova – vrednost podedovanega ali v dar prejetega premoženja v času nastanka davčne obveznosti po odbitku dolgov, stroškov in bremen, ki odpadejo na premoženje, od katerega se plačuje dolgov.

Davčna stopnja – progresivne odvisno od vrednosti premoženja in od stopnje sorodstvene vezi zavezanca; prvi dedni red ne plača davka, drugi dedni red – 5-14%, tretji red – 8-17%, vsi drugi pa 12-39%

Oprostitev:

- za tiste zavezance, ki po veljavnih predpisih ne morejo postati lastniki premoženja
- pod določenimi pogoji tudi dedič, ki opravlja kmetijsko dejavnost in podeduje kmetijsko zemljišče ali celotno kmetijo
- dedič, ki premoženje brez povračila odstopi državi, občini ali humanitarnim društvom

Davek se odmeri z odločbo davčnega organa.

15 DAVEK NA PREMOŽENJE IN DAVEK NA VODNA PLOVILA**15.1 Davek na premoženje****Obdavčuje:**

- stavbe,
- dele stavb
- stanovanja
- garaže
- prostore za počitek in rekreacijo

Davčni zavezanec – fizična oseba, ki je lastnik oz. uživalec obdavčenega premoženja

Davčna osnova – glede na vrednost stavb in prostorov za rekreacijo in počitek, ugotovljena po posebnih merilih organa, pristojnega za stanovanjske zadeve

Olajšava:

- se prizna zavezancem za prostore, v katerih stalno bivajo, je v obliki znižanja davčne osnove za znesek, ki ustreza vrednosti 160m²
- se prizna zavezancu z več kot tremi družinskimi člani, in sicer se davek zniža za 10% za četrtega in enako za vsakega nadaljnjega člana

Davčne stopnje:

- progresivne, odvisne od vrednosti in namena uporabe
- stavbe = 0,1 – 1%
- prostori za rekreacijo in počitek = 0,2 – 1,5%
- poslovni prostori = 0,15 – 1,25%

Začasna oprostitve:

- za prve lastnike novih stanovanj, stanovanjskih garaž
- obnovljene stavbe, če se je njihova vrednost s tem povečala za več kot 50%

Stalna oprostitve:

- kmetijska gospodarska poslopja
- kulturni in zgodovinski spomeniki
- poslovne stavbe, v katerih zavezanec opravlja dejavnost
- stanovanjske stavbe zavezancev iz kmetijstva
- stavbe, ki se iz objektivnih razlogov ne morejo uporabljati

15.2 Davek na vodna plovila

Davek obdavčuje vsa plovila daljša od 5 metrov.

Davčni zavezanec – lastnik oz. solastnik plovila pri lizingu ali pogodbi o zakupu pa je zavezanec lahko tudi uporabnik plovila, če o tem lastnik in uporabnik obvestita davčni organ.

Davčna osnova – na podlagi dolžine plovila v metrih in kilovat moči pogona ter na podlagi starosti plovila

Davčna obveznost se obračunava letno in je enaka seštevku splošnega dela obveznosti, obveznosti na dolžino in obveznosti na moč pogona

Davčna obveznost se glede na življenjsko dobo zniža, za vsako leto starosti za 5%, vendar ne sme biti preostanek tega dela davčne obveznosti nižji od 35%.

Oprostitve:

- za plovila, ki se jih uporablja izključno za opravljanje dejavnosti ter za nekatere dejavnosti javnega pomena (policija, carina, vojska,...)

16 PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST

Namen:

- financiranje ukrepov socialne varnosti

Financira se s prispevki, ki so obvezni in vezani večinoma na dohodek zavarovancev

4 skupine prispevkov v Sloveniji:

- prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
- prispevek za zdravstveno zavarovanje
- prispevek za starševsko varstvo
- prispevek za zaposlovanje

16.1 Osnove in prispevne stopnje

Osnova za vse prispevke je enaka in odvisna od tega, kdo plačuje prispevke. Osnovo predstavljajo bruto prejemki (plače, stimulacije, bonitete, nagrade). Plačujejo se tudi od regresa in povračil stroškov od tistega dela, ki presega z zakonom določene meje.

Delavci plačujejo prispevke **iz** bruto prejemkov, delodajalci pa **na** bruto prejemke.

Samozaposleni plačujejo prispevke od zavarovalne osnove, ki je določena glede na ustvarjeni dobiček, v katerem niso upoštevani prispevki za obvezno zavarovanje ter znižanja in povečanja osnove, ki so urejena z dohodnino.

Zavarovancem, ki ne prejemajo dohodkov, se bruto zavarovalna osnova določi glede na podatke o povprečnih in minimalnih plačah.

Prispevne stopnje:

PRISPEVEK	DELAVCI	DELODAJALCI
Pokojninsko in invalid.zav.	15,5	8,85
Zdrav. zavarovanje	6,36	6,56 + 0,53
Starševsko varstvo	0,1	0,1
zaposlovanje	0,14	0,06
Skupaj	22,1	16,1

Posebne skupine zavarovancev:

- študentje, ki opravljajo delo prek štud.servisov
- zavarovanci, ki opravljajo dela popoldanske obrti

Plačujejo dva prispevka:

- prispevek za primer invalidnosti, telesne okvare ali smrti
- prispevek za zdravstveno zavarovanje

16.2 Pravice, ki izhajajo iz posameznikovih prispevkov

Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje:

- pravica do pokojnine
- do invalidskega zavarovanja
- dodatne pravice
- druge pravice

Državna pokojnina – osebe, starejše od 65 let, ki ne prejemajo nobene pokojnine in imajo skromne lasnte dohodke, so državljani Slovenije in so med 15. in 65.letom vsaj 30 let bivali v Sloveniji.

Zdravstveni prispevek:

- plačilo zdr.storitev
- nadomestilo plače za začasno zadržanostjo od dela nad 30 dni
- povračilo potnih stroškov
- pogrebne in posmrtnine

Starševsko varstvo:

- pravica do starševskega varstva
- pravice do družinskih prejemkov

Zaposlovalni prispevek

- pravica do denarnega nadomestila v primeru brezposelnosti

Pravice iz socialnega varstva:

- storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju in odpravljanju socialnih stist in težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva
- denarno socialno pomoč določenim posameznikom

17 DRUGE DAJATVE, KI IMAJO ZNAČAJ DAVKOV

- ekološke dajatve
- »kvazi« premoženjski davek: nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč

17.1 Nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč

Zavezanci – uporabnik zemljišča

Oprostitev:

- uporaba zemljišča za potrebe obrambe
- za objekte tujih dipl. in konz. predstavništav ter nekaterih mednarodnih organizacij
- za stavbe, ki jih uporabljajo verske skupnosti za svojo versko dejavnost

17.2 Okoljske dajatve

V Sloveniji:

- taksa za obremenjevanje zraka
- taksa za obremenjevanje voda
- taksa zaradi odlaganja odpadkov

- taksa zaradi uporabe mazalnih olj in tekočin
- obveznost prevzemanja odpadnih baterij in akumulatorjev
- pristojbina za predelavo izrabljenih motornih vozil
-

Zavezanci – npr. za obremenjevanje voda – proizvajalci, pri katerih nastaja emisija CO₂

Osnova – količina (liter, kilogram)

Stopnja – določene v zneskih, pri novih dajatvah je dodano tudi pavšalno letno nadomestilo

18 DAVČNA POLITIKA

Osnovni namen pobiranja davkov:

- pridobivanje sredstev za delovanje države
- uresničujemo zastavljene cilje makroekonomske politike – spodbujanje dejavnosti v gospodarstvu

Dejavniki, ki vplivajo na davčno politiko:

- administrativna struktura
- stopnja razvitosti gospodarstva
- potrebna velikost javnih prihodkov
- prevladujoča politična struktura
- cilj makroekonomske politike
- odnos prebivalcev do davčne politike

18.1 Harmonizacija davkov v EU

Povzročila jo je različnost davčnih sistemov držav članic EU. Največ je bilo storjenega na področju posrednih davkov; pri harmonizaciji neposrednih davkov pa je drugače.

Harmonizacija se večinoma izvaja na področju davka od dobička pravnih oseb in naj bi privedla do večjega poenotenja davčnih stopenj in davčnih osnov.

Pri harmonizaciji obdavčenja posameznikov je bilo največ debat usmerjenih na obdavčevanje obresti in dividend, ki predstavljajo tisti del zaslužkov, ki bi lahko oviral prost pretok kapitala in oseb.

Za zagotavljanje uresničevanja načel harmonizacije davkov je nujno administrativno sodelovanje davčnih uprav.

Davčne oaze – države, ki omogočajo ugodnejšo davčno obravnavo posameznikov in/ali podjetij, zato veliko podjetij svoje upravljanje prenese v te države, posamezniki pa prijavljajo stalno bivališče v teh državah.